

Boixadera

L'Espunyola

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona de Sant Sadurní del Cint

Coordenades:

Latitud: 42.06243
Longitud: 1.72237
UTM Est (X): 394292
UTM Nord (Y): 4657497

Classificació

Número de fitxa 08078 - 22
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Popular
Segle XVI
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 08077A003000110000HW
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Descripció

Gran masia situada en una zona planera als peus de Sant Sadurní del Cint, i al costat de la rasa de Boixadera que discorre pel seu costat de ponent i que davalla dels Cingles de Taravil. La casa té planta en forma de L, resultat de les diverses ampliacions que ha experimentat al llarg dels anys, té coberta a quatre vessants. Està conformada per planta semisoterrània tant sols existent en una part de la casa, planta baixa, primera i golfes. La configuració de la planta determina que la façana principal tingui dues orientacions, cap a l'est el frontis on hi ha la porta principal d'accés, i cap al nord on trobem les portes de les cotxeres i estables.

En els paraments dels murs s'observen varies etapes constructives. A grans trets podem diferenciar un primer edifici que s'amplia cap al nord i oest, cap a l'est i finalment cap al sud amb la construcció d'una gran eixida a planta primera. En conjunt està bastida amb murs de paredat format per pedres irregulars en formes i mides, les parts més antigues tenen més presència de carreus tant sols desbastats, i a la part més nova (eixida) les pedres són de mides més petites; les cantoners són grans carreus tallats i picats en totes les fases, tot i que amb acabats diferenciats, a la part de l'ampliació de l'eixida són molt més polits i amb el canto arrodonit. Pel que fa a les obertures, a la façana del davant trobem la porta d'entrada principal que és de llinda en arc rebaixat sobre carreus tot de pedra picada i ben polida, i al frontis que obra cap al nord hi ha una gran obertura central en arc rebaixat fet amb dovelles de pedra picada i polida, i la traça de que hi havia hagut una altra obertura al seu costat oest (o sigui una doble obertura en arc de mig punt), en aquest costat ara hi ha una finestreta emmarcada en carreus desbastats, i al costat est hi ha una porta amb marc de llinda plana monolítica. Les obertures de la planta primera estan emmarcades amb maó massís, i alguna amb llinda plana monolítica i muntants de carreus.

A la façana de la galeria, a la planta semisoterrània hi ha obertures de diferents moments, les d'origen són petitones i amb contorn de maó massís. A la planta baixa, són finestres la majoria amb arc rebaixat fet amb maó posat a plec de llibre i altres de modificades; a la planta primera hi ha l'àmplia galeria formada per nou obertures en arc rebaixat amb pilars de maó massís amb una senzilla motllura en degradació al punt d'imposta i feta amb maó, a cada costat de la galeria hi ha un balcó ampitador en arc rebaixat més pla que a les obertures de la galeria; i a la planta golfes quatre obertures ovalades centrades sobre la galeria. A la resta de façanes hi ha menys obertures, són senzilles seguint les tipologies ja descrites.

A l'interior, a la planta semisoterrània trobem diferents espais destinats al bestiar, alguns dels quals són coberts amb voltes (un dels espais durant anys va estar tapiat i tant sols s'hi accedia amb una trampeta des de la planta baixa); a aquest nivell s'hi pot accedir des d'una escala interior o bé per l'exterior a través d'una porta existent a la façana de ponent. A la planta baixa trobem diferents espais també coberts amb volta, bàsicament a l'ala sud; l'espai més proper a l'angle dels dos volums té accés des de l'exterior i des de l'interior, l'anomenen l'església (desconeixem si realment havia tingut aquesta funció), a la porta que hi dóna accés des de l'interior hi ha una llinda plana monolítica amb la inscripció Joseph Boixadera, a sota l'any 1776 i al mig una creu, tot dins una cartel·la incisa. A la casa hi vivien diferents famílies, de fet hi trobem tres cuines, dues de les quals eren per masovers i l'altra la de la casa principal. Una de les masoveries ocupa part de la planta baixa, als costats nord i oest; a l'espai destinat a llar de foc trobem una llosa a la cendrera del fogons amb la data 1688 (potser una peça reaprofitada).

Observacions:

(Continuació) Les altres dues cuines són a planta primera, cadascuna amb la seva pica de pedra amb la fornícula per les posts, els fogons, i a la cuina principal un espai destinat a pastador amb la boca del forn avui tapiada. A la planta primera trobem altres estances com una petita llar de foc amb el seu escó, diverses habitacions amb alcova i una gran sala; moltes de les estances conserven pintures amb decoracions geomètriques i florals. A l'exterior, al costat nord-oest hi ha adossats una coberts destinats al bestiar, i al davant al costat nord-est un paller de dos nivells i coberta a dos vessants.....

A pocs metres cap al nord-oest al peu del torrent trobem les restes del que sembla havia constituït el pou d'un molí. Uns metres aigües més amunt, prop del torrent s'observen les restes d'un forn d'obra.

Història

La fisonomia de la masia Boixadera es correspon en gran part a fases constructives d'època moderna, amb una fase important del segle XVII, una ampliació al segle XVIII i la construcció de la nova façana sud amb l'àmplia galeria més cap al segle XIX. Tot i això la casa té uns orígens més antics i de fet part de l'estructura es deu correspondre a les estructures originàries de la masia.

La primera referència documental coneguda de Boixadera la trobem en el fogatge del 1553 corresponent a "Castell Cera, Capolat , Lo Cint y Parrochias Abjacentes" en el qual hi consta "Joan Boxadera".

Posteriorment a finals del segle XVIII trobem referència de la masia en el Capbreu del Cint, Capolat i Castelló fet a ordres del Duc de Medinaceli, pres per Josep Thomasa Garrigó, notari de Cardona datat entre el 1789 i 1793 (ACA,Notarial, Cardona, Ca-1.046), en aquest lligall hi consta (fol. 31-33) que la masia Mas Coromines, dita Boixadera, la qual és administrada pels Tutors de Josep Boixadera, juntament amb el Capmàs Noguera i el Capmàs Clapers. En aquest documents se'ns hi relacionen les afrontacions de la finca i ens dóna notícia que també havia estat anomenada Coromines (a dins el terme de l'Espunyola ens apareix un altre mas també així anomenat a la zona de Sants Metges, i que era a la zona de la Casanova de Cal Pauet).

Posteriorment al llistat del llibre "Registro de las casas de campo de cada distrito y los aforados de guerra. nº63.1856 nº 32" (ACBR), també hi figura la referència Boixadera i molins, en la que hi consta Esteban Macià; aquesta notícia ens dóna testimoni de l'existència de molins dins la propietat, hem de pensar doncs que almenys un es correspon al que es localitza a pocs metres al nord-oest a peu del torrent.

Bibliogràfica i oralment la masia és coneguda per haver estat lloc utilitzat com a hospital en el transcurs de les guerres carlines i també durant la guerra civil. Durant les Guerres Carlines consta que l'Hospital de Boixadera del Cint, juntament amb el de Solsona i el del mas Pujol de la Vall d'Ora eren dirigits per Anna Maria Janer i Anglerill, superiora de la comunitat de les Filles de la Caritat de Cervera (GOL: 2004, pg. 144).

Cal anotar que la masia a més, es troba ubicada a peu de camí que porta cap a la Mora i la Vall d'Ora, una de les antigues vies de pas cap a Solsona.

Bibliografia

GOL ROCA, T.(2004): La tercera conjuració. La revolta carlista i la tercera guerra civil a Berga i comarca (1872-1876). Edicions de l'Albí, Berga.

IGLESIAS, Josep (1979). El Fogatge de 1553. Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona.

MELENDRES, M. (1961): Una monja y un siglo: madre Ana María Janer Anglarill, siglo XIX. Editorial Casulleras.

VILA, R.,(1991):Catalunya, esqueixos d'un passat.II, El Berguedà. Editorial Memòria, Mataró.

